

‘Blijf van die gifspuit af!’

TEKST ROB BUITER

Door onderzoek aan dode mezenkuijken, en eerder aan boerenzwaluwen, werd een bonte waslijst met sporen van bestrijdingsmiddelen gevonden. “Er ligt een deken van gif over ons land”, concludeert Adriaan Guldemond van het Centrum voor Landbouw en Milieu.

Cypermethrin, fluroxypyr-1-methylheptylester of 2-fenylfenol? Namen van stoffen die niet meteen uitnodigen om ze als topping op je pannenkoek te gebruiken. Het zijn stuk voor stuk bestrijdingsmiddelen tegen insecten, schimmels of onkruiden die recent in dode vogels zijn aangetroffen. Onderzoeker Adriaan Guldemond van het Centrum voor Landbouw en Milieu riep in 2018 en 2019 mensen op om dode mezenkuijken op te sturen en daarbij te vermelden of er bestrijding van buxusmotten in de buurt van de nestkast had plaatsgevonden. Afgelopen najaar kwam het CLM met de resultaten naar buiten. Guldemond: “Het meest schokkend vond ik de enorme waslijst van stoffen die we in de vogels hebben aangetroffen. In één dode mees, uit een nestkast in de buurt van Breda, vonden we zelfs twin-

tig verschillende bestrijdingsmiddelen, van insecticiden en schimmelbestrijders, tot onkruidbestrijdingsmiddelen. Verbijsterend! En net als eerder in een onderzoek met boerenzwaluwen vonden we in verschillende mezen ook DDT terug, een stof die in Nederland al sinds 1973 verboden is.”

Gedragsverandering

Nico van den Brink, als toxicoloog werkzaam aan de universiteit van Wageningen, snapt de verbijstering van Guldemond. Zelf is hij over vooral de aanwezigheid van DDT iets minder verbaasd. “DDT wordt bijzonder slecht afgebroken. Daarvan vinden we letterlijk de sporen nog tot op Antarctica terug. Het is helaas dus ook niet verbazingwekkend dat je deze stof tot op de dag van vandaag nog in ons milieu vindt. Inmiddels is DDT vervangen

dG DIGITAL GUIDE
STAY CURIOUS

Het eerste optische instrument met digitale dierherkenning.

SEE THE UNSEEN

Ook niet-dodelijke concentraties gif kunnen funest zijn; ze veranderen gedrag

door een verzameling insecticiden die veel sneller worden afgebroken. Van die 'snel-verdijnende stoffen' is het eigenlijk zorgwekkender dat die alsnog in dode vogels in de natuur en in de steden worden gevonden. De gevonden concentraties uit het onderzoek van het CLM zijn dan ook zeker een onderschatting van wat er daadwerkelijk in het milieu rondgaat."

De concentraties van de gevonden gifstoffen worden in het rapport van het CLM over het algemeen uitgedrukt in hoeveelheden tot ver achter de komma. "Het is inderdaad te danken aan de ongelooflijk gevoelige detectiemethoden dat we deze stoffen überhaupt kunnen vinden", geeft Guldemond aan. "Over het algemeen zijn het ook concentraties die stuk voor stuk niet tot de dood van de mezen zullen hebben geleid. Tegelijk hebben we geen idee wat de combinaties van deze stoffen met een dier doen. Naar die zogenoemde combinatietoxicologie wordt nog nauwelijks onderzoek gedaan. En ook over de niet-dodelijke doses van gifstoffen moeten we ons wel degelijk zorgen maken. Na een recent onderzoek aan Noord-Amerikaanse gorzen bleek bijvoorbeeld dat het trekgedrag van deze vogels wel degelijk wordt beïnvloed, ook door lage doses bestrijdingsmiddelen!"

Vlooiendruppels

Een opvallende CLM-uitkomst waren de stoffen die werden gevonden uit vlooiemiddelen voor huisdieren. Guldemond: "We vonden onder andere

GEKRAAGDE ROOD STAART Tomi Muikkonen/Agami

Op zoek naar tips om gifloos te tuinieren?
Kijk dan op www.vogelbescherming.nl/gifloostuinieren

potentieel schadelijke hoeveelheden fipronil en imidacloprid in twee monsters van jonge dode mezen, en ook in het materiaal van twee nesten. Het is dan ook zeker niet aan te raden om haren van honden en katten actief aan te bieden als nestmateriaal voor mezen, tenzij je zeker weet dat ze niet zijn behandeld met vlooiemiddelen."

Uit het onderzoek bleek overigens geen relatie tussen mezensterfte en de bestrijding van buxusmotten. Toch roept Guldemond particulieren op om van de gifspuit af te blijven. "Als er eens een serieus probleem heerst met buxusmotten, dan kunnen professionals daar gerichte bestrijding met een

biologisch insecticide op loslaten." Van den Brink voegt daaraan toe dat het stimuleren van 'biologische bestrijding' door middel van extra mezenkasten in de buurt van buxushagen in ieder geval geen kwaad kan, "al is het directe effect daarvan, bij mijn weten, nog niet goed aangetoond." Boven alles roept Guldemond zowel particulieren als de landbouw op om actief naar alternatieven te zoeken voor de gifspuit. "Over een aantal jaren zullen we waarschijnlijk naar de resultaten van dit soort onderzoek kijken en ons afvragen hoe we ooit zo stom konden zijn, dat we ons hele milieu onder een deken van gifstoffen hebben gelegd." >